

I sem 2023

**RAPORT ANALITIC
PRIVIND GESTIONAREA MIJLOACELOR FINANCIARE
ALOCATE FONDULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE
A AGRICULTURII ȘI MEDIULUI RURAL
(date preliminare)**

APROBAT:
Director adjunct
Diana COȘALÎC
20 iulie 2023

Chișinău 2023

CUPRINS:

Introducere	<i>pag. 3</i>
I. Gestionarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediul rural în perioada anilor 2023 (date preliminare)	<i>pag. 4</i>
II. Rezultatele procesului de recepționare a cererilor pentru subvenționarea post-investițională	<i>pag. 5</i>
III. Subvenționarea în avans pentru dezvoltarea proiectelor start-up	<i>pag. 6</i>
IV. Subvenționarea în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural	<i>pag. 7</i>
V. Analiza progreselor înregistrate în implementarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 – implemntarea Programului LEADER	<i>pag. 8</i>
VI. Cauzele respingerii dosarelor de solicitare a sprijinului financiar	<i>pag.10</i>
VII. Propuneri și recomandări	<i>pag. 12</i>

INTRODUCERE

Alocarea eficientă a subvențiilor producătorilor agricoli este o precondiție pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii și modernizarea tehnologică a entităților în economiile de tranziție, precum este și Republica Moldova. Astfel, majorarea eficienței alocării subvențiilor constituie o problemă primordială în contextul dezvoltării durabile a sectorului agricol. În acest scop, statul și-a propus să dezvolte politica agricolă prin majorarea alocațiilor financiare și acordarea de subvenții producătorilor agricoli. Acordarea de subvenții reprezintă o pârgie eficientă atât pentru atragerea investițiilor în agricultură, cât și pentru dezvoltarea acestui sector.

Politica de subvenționare este reglementată de Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2030 și Legea nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, care prevede perfecționarea sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli din Republica Moldova, ajustarea acestuia la bunele practici europene.

Modernizarea sectorului agroindustrial și dezvoltarea localităților rurale este asigurată prin stabilirea următoarelor **priorități**:

- I. creșterea competitivității sectorului agroindustrial prin modernizarea și restructurarea pieței;
- II. asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în agricultură;
- III. îmbunătățirea nivelului de trai în mediul rural.

Prin alocarea mijloacelor financiare din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, se urmărește atingerea următoarele **obiective**:

- sporirea competitivității și productivității sectorului agroindustrial;
- încurajarea investițiilor în sectorul agroindustrial, prin crearea infrastructurii rurale și modernizarea bazei materiale a sectorului agroalimentar;
- crearea de noi locuri de muncă pentru populația din mediul rural;
- stimularea creșterii producției cu valoare adăugată înaltă;
- dotarea entităților agricole cu tehnică și utilaj agricol performant;
- înființarea plantațiilor multianuale;
- dezvoltarea sferei serviciilor în agricultură.

Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural (în continuare – FNDAMR) reprezintă totalitatea mijloacelor bugetare, precum și a celor provenite din partea partenerilor de dezvoltare, destinate finanțării măsurilor de sprijin aprobate de Guvern. Astfel că, valoarea FNDAMR constituie cca 50% din totalul cheltuielilor alocate din bugetul de stat sectorului agricol. Sursa finanțării bugetare, la moment este asigurată exclusiv din bugetul de stat.

Până în anul 2020, AIPA implementa două modalități de subvenționare din FNDAMR și anume subvenții post-investiționale și subvenții în avans. Începând cu anul 2021, AIPA a demarat procesul de recepționare a cererilor de acordare a plăților directe per cap de animal pentru crescătorii de animale pentru speciile bovine, ovine și caprine.

I. GESTIONAREA FONDULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE A AGRICULTURII ȘI MEDIULUI RURAL ÎN ANUL 2021 (date preliminare)

Mijloacele Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural se aprobă anul în temeiul Legii bugetului de stat. În anul 2023 FNDAMR a constituit **1500,0 mil. lei**, ulterior majorat la rectificarea legii bugetului de stat până la suma de **1600,0 mil. lei**, fiind **distribuit** prin Ordinul MAIA nr. 8 din 18 ianuarie 2023, după cum urmează:

- contribuția statului în **Fondul Național al Viei și Vinului – 19,7 mil.lei** în conformitate cu *art. 2 lit. e. din Legea bugetului de stat pentru anul 2023*;

- **angajamente față de producătorii agricoli** ce au efectuat investiții în anul 2022, dar nu au beneficiat de subvenții ca urmare a epuizării FNDAMR – **cca. 1 233,3 mii lei**;

- **subvenții în avans** pentru tineri, femei fermier și migranți reveniți pentru dezvoltarea proiectelor **start-up – 22,0 mil. lei** din FNDARM, art. 23 alin. (3) a Legii nr. 276/2016 dar și a HG nr.507/2018 - Regulamentului privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele start-up din FNDAMR;

- **subvenții în avans** pentru implementarea măsurilor **de dezvoltare rurală – cca 150,0 mil. lei** din FNDAMR - HG nr. 476/2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural din FNDAMR;

- **subvenții în avans - Programului LEADER – 75,0 mil lei** - HG nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER;

- acciza la motorina utilizată de fermieri – 100 mil. lei;

În anul 2021 în premieră a fost implementat instrumentul de acordare a **plăților în avans pentru proiectele investiționale de îmbunătățiri funciare**, în baza HG nr.985/2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele investiționale de îmbunătățiri funciare întru implementarea *Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025*, astfel fiind alocată din bugetul de stat suma de **5 mil. lei adițional FNDAMR**.

În acest context, în cadrul I semestru al anului 2023, au fost lansate 4 apeluri de depunere a cererilor de solicitare a subvențiilor în avans pentru proiecte de îmbunătățiri funciare, AIPA a recepționat până la moment **doar 3 proiecte de îmbunătățiri funciare**, iar suma sprijinului financiar solicitat fiind în sumă de **cca. 4,04 mil. lei**.

În conformitate cu prevederile art. 33 alin. (5) a Legii nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, cererile de acordare a subvențiilor, recepționate peste limita mijloacelor acordate FNDAMR, sunt autorizate în limita mijloacelor acordate fondului pentru anul curent și acestea **au prioritate la achitare**.

În acest sens, în perioada de raport FNDAMR a fost valorificat în sumă de 861,6 ceea ce constituie 53,8%, conform mecanismelor:

- I. *Subvenționarea post-investiții (HG 455/2017)* - autorizate spre plată **4639 cereri** de solicitare a sprijinului financiar recepționate de AIPA în anul 2022 în sumă de **716,4 mil. lei**;
- II. *Subvenții în avans pentru proiecte start-up (HG 507/2018)* - autorizată spre plată suma de **12,4 mil. lei** pentru implementarea a 41 de proiecte investiționale;
- III. *Subvenții în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și muncă în mediul rural (HG 476/2019)* – autorizată spre plată suma de **108,9 mil. lei** pentru implementarea proiectelor;
- IV. *Subvenții în avans pentru implementarea Programului LEADER (HG 277/2022)* – autorizată spre plată suma de **24,2 mil. lei**, sursele financiare fiind alocate pentru funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală și susținerea implementării strategiilor de dezvoltare locală;
- V. contribuția statului în **Fondul Național al Viei și Vinului – 19,7 mil.lei**.

II. Rezultatele procesului de recepționare a cererilor pentru subvenționarea post-investițională

Complexitatea și importanța AIPA în procesul de sprijinire și dezvoltare a sectorului este una incontestabilă. Numai în anul 2022, AIPA a recepționat un număr record de cereri cu privire la acordarea sprijinului financiar – 16146 dintre care 67% (10864 cereri în sumă de 1729,9 mil. lei) - subvenții post-investiționale. **Procesul de examinare a celor 10864 dosare reprezintă:**

- 2988 cereri în sumă de 498,6 mil. lei au fost examinate pe parcursul anului 2022;
- 4639 cereri autorizate în anul 2023 iar suma subvenției debursate constituie 716,4 mil. lei;

- 232 cereri au fost respinse sau retrase de către producătorii agricoli pe motivul neconformităților identificate (40,5 mil lei);
- 50 cereri sunt suspendate la solicitarea organelor abilitate;
- 2955 dosare sunt în proces de examinare iar suma subvenției planificată a fi debursată constituie cca 400 mil. lei.

Cele mai multe surse financiare sunt direcționate spre:

- subvenționarea *tehnicii și utilajului agricol inclusiv mini-till și no-till*, ce ponderează 22,1% din valoarea subvențiilor sau 268 mil lei.
- *dezvoltarea infrastructurii post-recoltare și procesare* ce reflectă 21,8% din valoarea subvențiilor achitate sau 182 mil. lei.
- rambursarea *ratei la creditele accesate* – 156 mil. lei sau 12,8% din suma subvențiilor achitate;
- *revitalizarea sectorului zootehnic* – 151 mil. lei sau 12,4% din suma subvențiilor achitate;
- *înființarea, modernizarea plantațiilor multianuale și defrișarea celor neproductive* – 10,4% din valoarea totală a subvențiilor sau 126 mil lei.

La moment, întreaga activitate AIPA este asigurată cu un efectiv de 62 persoane ceea ce constituie 73% din totalul efectivului aprobat.

III. Subvenționarea în avans a proiectelor start-up

În contextul implementării Hotărârii Guvernului nr.507/2018 pentru aprobarea **Regulamentului privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele start-up din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural**, anual, din valoarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, 5% sunt direcționate pentru acordarea **subvențiilor în avans**.

Beneficiari ai subvențiilor în avans sunt tinerii, femeile fermier și migranții reveniți de peste hotarele țării ce se lansează pentru prima dată în activități economice.

Astfel, în perioada de raportare, din FNDAMR au fost debursate 12,2 mil. lei pentru implementarea a 41 de proiecte start-up, inițiate de către producătorii agricoli debutanți.

De la lansarea modalității de subvenționare în avans pentru dezvoltarea proiectelor start-up s-a reușit:

- derularea a 8 apeluri de recepționare a cererilor;

- recepționarea a 249 de dosare de solicitare a subvenției în avans în sumă de 141,6 mil. lei;
- selectare spre plată a 201 dosare în sumă de 110,8 mil. lei;
- derularea implementării a 103 proiecte investiționale;
- finalizarea procesului de implementare a 98 proiecte investiționale;
- crearea a peste 350 locuri de muncă;
- peste 55 % din afaceri sunt administrate de femei-fermier.

IV. Subvenționarea în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural

În contextul implementării Hotărârii Guvernului nr.476/2019 pentru aprobarea **Regulamentului privind acordarea subvențiilor pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural din FNDAMR**, în anul 2023 din valoarea FNDAMR au fost direcționate 150,0 mil. lei, pentru fiecare măsură în parte au fost direcționate până la 5% pentru acordarea subvențiilor în avans. Sursele financiare sunt direcționate spre implementarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii localităților, dar și diversificarea activităților non-agricole, iar subiecți ai subvențiilor în avans sunt atât autoritățile publice locale cât și entități economice cu profil non-agricol.

Până la moment au fost lansate **4 apeluri** de recepționare a cererilor de acordare a subvenției în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural, în cadrul căruia au fost:

- recepționarea a 606 dosare de solicitare a subvenției în avans în sumă de 758,4 mil. lei;
- selectate spre finanțare – 365 dosare în sumă de cca. 316 mil. lei;
- proiecte în derulare – 125;
- proiecte implementate – 240 (valoarea subvenției acordată cumulativ în sumă de 209, 8 mil lei dintre care 108,9 mil. lei debursate în anul 2023.

Totodată, urmare a implementării proiectelor în Republica Moldova vor fi:

- construcția/reabilitarea/modernizarea drumurilor pe o lungime de 38,6 km;
- construcția sistemului de apeduct pe o lungime de 63,9 km;
- extinderea sistemului de canalizare cu o lungime de 13,4 km;
- iluminat stradal pe o lungime de 65,1 km;

- construcția/reconstrucția clădirilor publice (8 grădinițe; 12 case de cultură, alte edificii – 13);
- achiziționarea pentru 4 localități a seturilor de instrumente muzicale și costume de port popular;
- construcția a 5 piețe agricole;
- achiziționarea de vehicule pentru întreținerea spațiilor verzi sau de deszăpezire – 213 proiecte;
- beneficiari final ce vor beneficia de proiectele implementate - 294319 persoane.

În procesul de implementare a proiectelor APL s-au confruntat cu mai multe impedimente care duc la demararea cu întârziere a proiectelor investiționale și anume:

- tergiversarea procedurii de achiziție prin care are loc achiziționarea bunurilor și serviciilor;
- majorarea prețurilor de achiziție pentru bunurile și serviciile necesare pentru implementarea proiectelor;
- înregistrarea anevoioasă a contractelor de achiziție la Trezoreria de Stat;
- deschiderea contului unic trezorerial;
- reformarea autorităților publice centrale;
- personal insuficient și nestimulatori, etc.

V. Analiza progreselor înregistrate în implementarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 – implementarea Programului LEADER

În premieră, Grupurile de Acțiune Locală din Republica Moldova pot accesa subvenții din sursele Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și a Mediului Rural, în aprilie 2022, Guvernul Republicii Moldova a aprobat HG nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER.

În acest context, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a desfășurat în perioada mai-august 2022 primul apel de depunere a cererilor pentru selectarea Grupurilor de Acțiune Locală și aprobarea strategiilor de dezvoltare locală în vederea acordării subvențiilor în avans. Amintim că în urma acestui proces, MAIA a selectat spre plată 37 GAL cu suma totală de 173,6 mil. lei pentru perioada anilor 2022-2023, respectiv, a câte 86,8 mil. lei pentru fiecare an calendaristic. Programul prevede următoarele măsuri de sprijin:

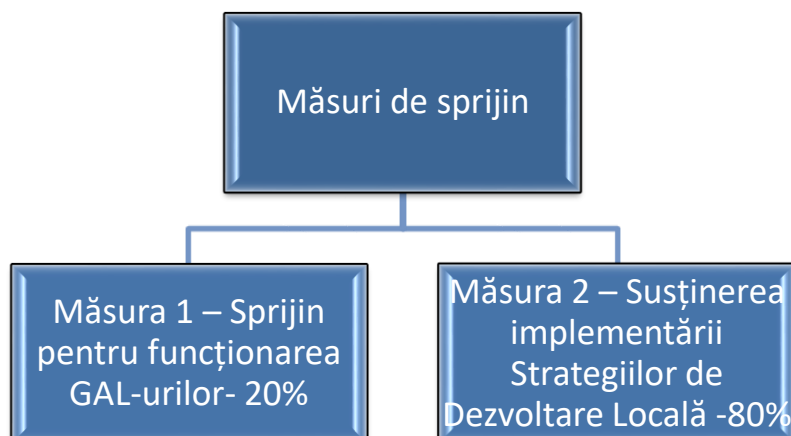

Fig. Măsurile de sprijin – Programul LEADER

În anul 2023, conform prevederilor HG 277/2022, Agenția a autorizat tranșa II a subvenției pentru 18 GAL-uri care au depus cerere de debursare a resurselor financiare. Valoarea subvenției debursate fiind **5,3 mil. lei**. Aceste surse sunt orientate în exclusivitate pentru funcționarea și dezvoltarea instituțională a GAL.

În perioada de raportare, pentru implementarea proiectelor investiționale selectate spre plată în anul 2022, au fost alocate surse financiare din FNDAMR în valoare de **12,93 mil. lei**, iar în rezultat avem 422 proiecte investiționale finalizate și alte 55 proiecte în proces de implementare.

Începând cu **luna februarie 2023**, conform prevederilor HG 277/2022, cele 37 de GAL-uri au lansat apeluri de selectare a cererilor de finanțare a proiectelor și desfășoară procedura de recepționare, evaluare și selectare a proiectelor locale în conformitate cu Planurile operaționale aprobate de către MAIA. Până la etapa actuală, **Agencia a recepționat 335 proiecte investiționale propuse spre finanțare de către 26 GAL-uri.**

În rezultatul examinării proiectelor, Agenția a aprobat spre finanțare 155 de proiecte investiționale, valoarea subvenției aprobate fiind 18,8 mil. lei. În I semestru s-a reușit semnarea a 55 contracte de acordare a subvenției, inclusiv a fost autorizată prima tranșă din subvenția în avans în valoare de 5,7 mil lei.

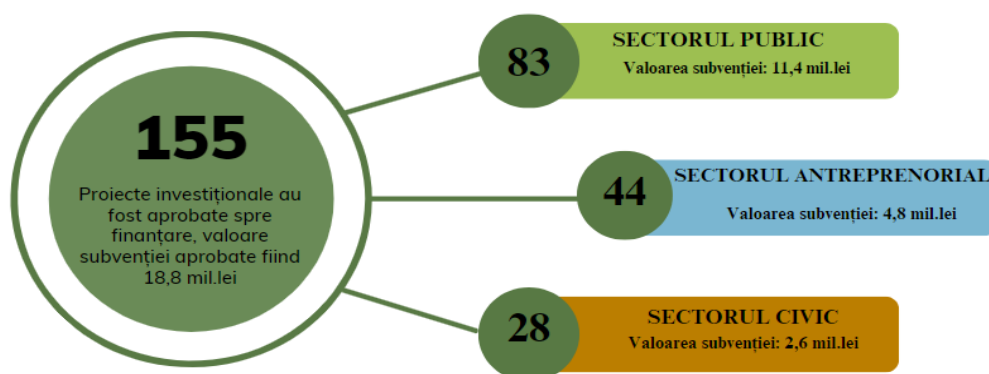

Fig. Aprobarea proiectelor investiționale în cadrul Programului LEADER- anul 2023

Prin intermediul Programului LEADER, AIPA susține implementarea strategiilor de dezvoltare locală ale grupurilor de acțiune locală și crearea oportunităților de dezvoltare rurală punând bazele identificării nevoilor locale, întăririi capacității de dezvoltare în vederea conservării patrimoniului rural și cultural, dezvoltării mediului economic și îmbunătățirii abilităților organizatorice ale comunităților locale.

În perioada de raportare în contextul implementării unui nou instrumentul de acordare a plăților în avans pentru implementarea Programului LEADER, în baza HG nr.277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, a fost inițiat crearea unui Sistem informațional automatizat: „MOLDOVA LEADER IT SOFT” – în continuarea MLIS, care va asigura formarea resurselor informaționale pentru gestiunea ulterioară și prezentarea informației actualizate autorităților administrației publice, persoanelor fizice și juridice, în modul stabilit de legislația Republicii Moldova.

Sistemul informațional MLIS va fi parte componentă a sistemelor informaționale de stat ale Republicii Moldova și va forma resursa informațională departamentală pentru Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, Grupurile de Acțiune Locală (GAL) și asociații de profil din domeniul dezvoltării rurale, nemijlocit implicate în implementarea Programului LEADER.

VI. CAUZELE RESPINGERII DOSARELOR DE SOLICITARE A SPRIJINULUI FINANCIAR

În temeiul Hotărîrii Guvernului nr. 455/2017 AIPA poate să respingă cererea de acordare a sprijinului financiar dacă producătorul agricol nu:

- întrunește criteriile de eligibilitate;
- realizată investiția în perioada stabilită de cadrul normativ;
- poate demonstra documentul realizare investiției;
- deține dreptul de proprietate asupra obiectului supus subvenționării, etc.

În perioada de raport, au fost respinse 146 cereri în sumă de 18,1 mil. lei.

Motivele respingerii cererilor de acordare a sprijinului financiar pentru solicitarea subvențiilor post-investiționale sunt:

- producătorii agricoli au defrișat neregulamentar, cu abateri de la legislația în vigoare pentru plantațiile pomicole/viticole;
- necorespunderea criteriilor de eligibilitate prevăzute de fiecare măsură/submăsură a Regulamentului de subvenționare;
- prezentarea datelor cu caracter denaturat (la momentul efectuării investiției producătorului agricol nu este înregistrat ca entitate juridică);
- nu au atins punctajul necesar în procesul de evaluare de către Comitetul de evaluare și autorizare;
- nu au declarat porțiunile de grant.

Motivele respingerii a celor 5 cererilor de acordare a sprijinului financiar pentru solicitarea subvențiilor în avans sunt:

- imposibilitatea solicitantului de subvenții în avans de a face dovada capacității de cofinanțare a proiectului;
- investiția deja efectuată;
- termenul de la deschiderea entității a depășit un an, nefiind ca întreprindere nou înregistrată în sensul Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- imposibilitatea producătorului agricol de a prezenta acte confirmative pentru realizarea investiției.

Motivele respingerii celor 28 cererilor de acordare a plăților directe per cap de animal sunt:

- lipsa dreptului de posesie a bunului unde sunt crescute animalele;
- zerma zootehnică se află în intravilanul localității;
- solicitantul activează ca persoană fizică fără dreptul de a desfășura activitate de întreprinzător;
- neînregistrarea animalelor în RSA.

Refuzul Agenției de a acorda subvenții poate fi contestat în instanța de judecată conform procedurii stabilite în Codul administrative al Republicii Moldova nr. 116/2018.

VII. CONCLUZII, PROPUNERI ȘI RECOMANDĂRI

În perioada imediat următoare AIPA va:

- intensifica procesul de examinare și autorizare a cererilor de acordare a sprijinului financiar recepționate de la producătorii agricoli în anul 2022;
- dezvolta module noi ale sistemului informațional automatizat „Evidența solicitanților și beneficiarilor de subvenții” pentru a putea eficient și transparent, modul de distribuire a surselor financiare alocate FNDAMR precum și alte surse adiționale;
- extinde procesul de digitalizare prin conectarea sistemelor informaționale cu alte instituții abilitate, fiind direct orientate spre facilitarea procesului de depunere a cererilor de subvenționare;
- elaborează acte interne care să reglementeze procesul de examinare a cererilor pentru noile forme de subvenționare;
- după aprobarea noilor regulamente, AIPA va desfășura o amplă campanie de informare despre prevederile noii politici de subvenționare;
- va testa și extinde domeniul de aplicare a sistemului „Depune dosarul on-line” pentru ca producătorii agricoli să poată depune dosarul de solicitare a sprijinului financiar de la distanță;
- va insista asupra ajustării cadrului normativ pentru a majora nivelul de salarizare a angajaților AIPA;
- va implementa recomandările experților din cadrul proiectului Twinning privind acreditarea AIPA de către partenerii din UE pentru a recunoaște agenția ca o Agenție de Plăți la nivelul UE cu posibilitatea de gestionare a fondurilor UE;
- va asigura funcționalitatea Sistemului de Management al Calității ISO 9001:2015 și Sistemul de Management Anti-mită, ISO 37001:2016;
- va demonstra angajamentul pentru protecția datelor procesate. În acest sens se propun implementarea sistemului de management al securității informației conform ISO 27001:2013 dacă va exista finanțare adițională (cerință a UE);
- va identifica și evalua riscurile de fraudă și corupție în procesul de accesare a subvențiilor din FNDAMR;
- va contribui la promovarea imaginii instituției prin implicarea acesteia în diverse activități de promovare, inclusiv menținerea unui dialog continuu și eficient cu mass media, etc.

Ex: Elena Stoian

Tel: (022) 22-03-86